

REDACȚIA
Deak Ferencz-u. Nr 8

ABONAMENTUL
Austro-Ungaria:
an 20 cor. pe 1/2
10 cor.; pe 1/4 de an
5 cor.; pe 1 lună 2 cor.
de Duminecă pe an
4 coroane.
Pentru România și
Catalina pe an:
40 franci.
scripse nu se napolază

ADMINISTRAȚIA:
Arad, Deak Ferencz-u. Nr 8

INSERTIUNILE:
de un șir garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 b.,
de fiecare publicațiune.

Atât abonamentele cât și
insertiunile sunt a se plăti
înainte în Arad.

Scrisori nefrancate nu se
primesc.

TRIBUNA POPORULUI

Elemente destructive.

(*) Pentru orî și cine, care a arîrit cu atențiune și nepreocupat coltarea viiit noastre culturale și nice în deceniul din urmă, «crisa» Brașov n'a putut fi o surprindere, numai precum mai anit trecuți tre- să ne așteptăm la izbucnirea «crisei» dela Sibiu. Atât «crisa» dela Brașov, cât și cea dela Brașov sunt ur- cea firească a precumpnirii ele- mentelor destructive în viața noastră culturală. Atât la Sibiu, cât și la Brașov oamenii incapabili și lipsiți de principii au rivnit după putere, fie pentru a satisface vanitășii lor, fie pentru a se foloase materiale. Iși vor fi sa- căcut vanitășii, vor fi tras și foloase materiale, dar operele create de alții în concursul lor, după a căror po- zitiune au rivnit, se sfarmă în mâinile medibace.

Așezămintele culturale de la Bra- șov au fost create și susținute de un grup de bărbați cinstiți, modești, cu un suflet la Dumnezeu și îndeosebi devo- tinelui obștesc și neamului româ- nesc. Fără s'vona acești vrednici cetățeni să hrănească fondurile necesare și cu multă generozitate, osteneală și stăruință au creat institutele de învățămînt de toate genurile. Învățătorii și profesorii, aplicați la aceste școale, nu erau oameni plă- cuți, ci bărbați plini de zel național, care serviau cauza românească; ei fă- ceau parte dintre întemeietorii și sus- ținătorii institutelor. Capul și conducătorul acestor adeverați apostoli ai cul- turii naționale era Andreiu Șaguna și în jurul acestui mare bărbat domina- va creațiunea școlară a Brașovului.

Într-un astfel de fel se esplică, cum preste tot s'arbitrost cu puțință, ca noi Românii să fim la Brașov din sărăcia noastră o țară de școli; numai astfel se es- plică, cum aceste școli au fost ridicate în cursul vremurilor la un nivel atât înălțat, încât până și inspectorii din țară ungurești le rangiază între cele mai bune institute de învățămînt ale țării. Moartea lui Andreiu Șaguna a fost o grea lovitură pentru întreaga cultură română. Nu se putea, ca așezămintele culturale dela Brașov, puse în fruntea scutului bisericeii române ortodoxe, să resimtă și ele această lovitură. Scaunul mitropolitan dela Sibiu a rămas — grație stăpînirii ungurești — în om fără chiemare preoțească organizat cu multe slăbiciuni ome- nesci. Apăsător greu de încurcături finan- ciare, trăit și crescut în mijlocul unei societăți maghiare scăpătate și destră- mătoare, Miron Romanul era din fire un director și aliatul elementelor rele și destructive. Acestea și-au și ridicat

capul îndată după moartea lui Șaguna și la Brașov nu s'au astîmpărat până ce n'au pus mîna pe cărma și admi- nistrațiunea școalelor românești.

Nici amicii părintelui Voina nu susțin despre conducătorul lor, că ar fi un om modest, sau că ar fi un om cu frica lui Dumnezeu, sau că ar da mai bucurii decît ar lua. Din contră, ei înșiși se mândresc că părintele Voina este un om îndrăzneț, isteț și știe să învîrtă fel de fel de șuruburi. Dar aceste însușiri îl fac apt pentru a conduce așezăminte culturale de ran- gul celor din Brașov?

Unii susțin, că nu părintele Voina este conducătorul, ci sfinția sa ar fi numai o unealtă în mîna d-lui Tache Ionescu, avocat abil și om crescut și perfecționat în școala bizantinismu- lui, care mai ales știe să învîrtă șuru- burile.

Fie în sfîrșit așa sau altcum, fie părintele Voina, care diriguește lucrurile la Brașov, fie dl Tache Ionescu, sau fie amîndoi împreună, adevărul mai presus de orice îndoială este, că spiritul, în care se administrează astăzi școalele din Brașov, este diametral opus spiritului propagat de Andreiu Șaguna, și în loc ca poziția lor să fie consolidată, ea a fost sguduită până în temelie și existența lor ca institute naționale de cultură — este astăzi primejduită.

Școalele noastre dela Brașov au devenit obiectul unor discuțiuni zia- ristice aprinse; reprezentanța acestor școale a reclamat ajutorul tribunalelor în contra statului român, întocmai precum dl Rațiu a reclamat ajutorul pro- curorului unguresc contra fondatorilor «Tribunei»; conflicte internaționale și valori furtunoase în parlamente s'au produs în giurul acestor școli! Și pen- tru ce toate acestea? Pentru-ca în urmă școlile românești dela Brașov să de- vină o armă puternică în mâinile gu- vernului unguresc în contra autonomiei noastre bisericești! Dl Patenie Cosma, unul din colaboratorii d-lui Tache Ionescu și părintelui Voina, se îngrozește astăzi el însuși de rezultatul produs prin colaborarea sa. Este, în adevăr, în- grozitor, ca autonomia noastră biseri- cească, scutul principal al școalelor românești din Brașov, să fie primej- duită tocmai prin aceste școale.

Vor fi îndrăzneți, vor fi isteți, vor fi abili, vor fi unși cu toate alifiile bi- zantinismului, vor ști să învîrtă fel și fel de șuruburi domni, cari conduc astăzi administrația școalelor din Bra- șov, dar rezultatul activitășii lor este, că au sguduit din temelie pozițiunea școalelor și au creat pe de-asupra una din cele mai mari primejdii pentru constituția bisericeii noastre

Averea gimnasiului românesc este astăzi în posesiunea guvernului ungu- resc; nu el a luat-o, ci i-a fost dată, și i-a fost dată de reprezentantul națiunii române, de guvernul românesc. Spe- rează cineva, că Mitropolitul Meșianu sau vre-un alt Mitropolit va avé atîta trecere, ca să aducă această avere la Brașov sau la Sibiu? Sau sperează cineva, că guvernul unguresc nu se va folosi de averea ce o stăpînește și de arma ce o are în mîna, pentru-ca pe de o parte să impună școalelor din Brașov aceea ce ar dori (și guvernul dorește înainte de toate, ca școala să nu fie românească), de altă parte să si- lească biserica a trece toate averile și fondurile școlare în administrația gu- vernului unguresc? După experiențele triste de 30 și mai bine de ani cre- dem că nu există nici un Român, care să hrănească asemenea speranțe.

În asemenea împrejurări să ne mi- răm de «crise», ce se produc în cor- pul profesoral dela Brașov? Nici de cât. Din contră să ne gândim la vorba înțeleaptă a poetului german: «Este un blăstîm ce zace pe fapta rea, că ea trebuie să prăsească tot înainte rău», și să ne așteptăm la mai mult.

Șovinismul progresașă cu pașă atât de repezi între «patrioșii» noștri, că Ungurii dela Seghedin au început războiul contra Sîrbilor, de teamă să nu fie periclitată «ideia» chiar în acest oraș neaoș unguresc.

Astfel, în ședința dela 22 Noemvrie a municipalității Seghedinului, dr. Becsey a propus ca consiliul să-și exprime in- dignarea față de preotul sîrb gr. or. pentru-ca nu propune ungurește cate- chismul și ajutorul comunal să i se detragă «nepatriotului» preot sîrb Sevic, care-și iubeste limba maternă. Discuția a fost lungă și aprinsă. A trebuit să intervină în discuție și primarul Pálffy, care a fost contra propunerii lui Becsey; inspectorul școlar a primit propunerea, care pusă însă la vot, n'a întrunit de cât 12 voturi contra 47.

Afacerea a fost discutată de alt- fel și în minister, de unde a venit rezoluția că «se poate face catechisarea și în limba maghiară».

Preotul Sevic însă a propus sîr- bește și după-ce Perjessy, directorul școalei comerciale îl provocase să pro- pună ungurește, căci alt-fel nu îl lasă în școală.

S'a decis de alt-fel ca să se aștepte decizia ministerială, unde a fost așter- nută earășă cauza, arătându-se, că aju- torul ce se da preotului sîrb fusese votat în 1873 de comună nu catiche-

tului, ci parochiei sîrbești din Seghedin, parochie care la 1848 era foarte mare, dar acum are puțin credincioși.

Budgetul statului.

Parlamentul din Budapesta discută noul budget al statului.

După-cum a fost prezentat, proiectul de budget este deplin echilibrat, ba se pre- ved chiar oare-cari economii, un prisos cu care se va încheia exercițiul budgetar.

Această «îmbucurătoare» stare de lucruri se ține șir de ani de zile, decînd cu faimoasă echilibrare a budgetului, întoc- mită de Wekerle, ca ministru de finanțe.

Dar pe cînd protocoalele de conta- bilitate ale statului presintă cifrele într-o perfectă armonizare, pe cînd excedentele se succedeașă an de an, datoria statului sporește, așa că în curgerea ultimilor patru ani ea a crescut cu 95 milioane.

Cea-ce dovedește, că contabilitate se face, dar... atît. Prevederile budgetului sunt umflate, se fac aruncuri noi, și ce- tătenii plătesc, de a ajuns contribuția pe cap 58 coroane; așa că cetățenii sărăcesc ear statul ajunge să nu poată să-și facă încasările; dările sunt mari, progresul eco- nomic și financiar al țării stagnează, — e o criză generală pe piețele din toată lu- mea, din pricina avînturilor războinice... dar statul cheltuiește enorm.

Poporul sărăcește, «domni» se rui- nează, ear statul e — bogat.

Căci își permite lucruri ne-mai po- menite. Lucruri ne-mai pomenite pentru — a împodobi aspirațiile șoviniste...

Așa, bună-oară, în noul budget se prevede suma de 5 milioane coroane, pen- tru școalele populare de stat.

Cinci milioane! E o sumă exorbi- tantă, care se aruncă fără nici un folos practic. Căci aproape toate școalele ace- tea sunt a se înființa în mijlocul naționa- litășilor, pentru a tortura cu «instrucția» într-o limbă străină, necunoscută elevilor de naționalitate nemaghiară, pe odraslele luate la ochi pentru maghiarizare.

Nu una dintre acelea școale va ajun- ge să adăpostească pe belferul încunjurat de unul sau doi copii ai cărciumarului ji- dan!

Și pentru d'al de astea 5 milioane!

Dar dacă din banul public se face astfel de pradă, pentru a ajuta «propăș- irea maghiarisării», singurul motiv al ace- stei risipe, cu propășirea chiar a celei mai înalte instituțiuni școlare din țară, eată cum stăm:

«Ce mai lume ar fi la noi — grăește «Pești Napló», la loc prim—dacă univer- sitatea din Budapesta ar avé așa fel de profesori, cari să facă gloria științei ma- ghiare, cari în literatură să fie inițiatori... cari să umplă cu dragostea de știință pe generația tînără... Dar, durere, la uni- versitatea noastră de aceștia nu-s...»

Eată «propășirea culturală» a acestui neam «civilizator», eată «echilibrul econo- mico-financiar» în care duc țara ighemonii nostri.

Este clar, că losinca lor este: totul pentru maghiarizare, nimic pentru țară, progres și bunăstare.

Slăbiciunile românești...

Slăbiciunea Românilor de a se certa este cea mai mare bucurie pentru Unguri. Să ne aducem numai aminte de bucuria cu care presa maghiară înregistra, acum cinci ani, toate peripețiile crizei dela Sibiu, căutând să scoată în relief ce oameni răi sunt cei pe cari Dr. Rațiu, Daiianu și Coroianu i-a scos din „averea națională” și îndeosebi ce nu iet s'a făcut și ce arme minunate și-a făcut procurorul din denunțările miserabile ale lui Dedu, care striga că fondul Iancu este mâncat.

Și totuși, patima de a se certa îi stăpânește atât de tare pe Români, că nu învață din pășaniile din trecut, ci sunt uniți cari par'că din adins caută să merite laudele presei maghiare.

Dovadă — ca să luăm un exemplu din Arad — afacerea suspendării protopopului Bocșan, care nu avea să fie discutată în publicitate, deoarece nu a trecut încă prin ultima instanță bisericească, dar' care a fost imbiată presei maghiare să fie tratată după-cum pofteste inima soviniștilor.

Și mai trist este însă cazul dela Cluj, cearta Românilor de acolo, din care presa maghiară își nutrește cu deosebită plăcere coloanele, lăudând din cale afară tare pe cei cari au provocat scandalul.

Fondul școlii de fete gr.-catolice este măr de ceartă de multă vreme între Români gr.-cat. de acolo. La 1892 a trebuit să intervină pe lângă clujeni un membru din comitetul național, ca acela să nu-l ia la trei parale pe dl Coroianu, care administrase fondul.

Ear' în ședința dela 25 Noemvrie a pățit-o dl Podoabă. Adversarii săi — cari anul trecut voiseră să-l scoată dela banca „Economul” — și anume: „a tehetséges ifju Dr. Vajda Voevod Sandor” — cum scrie „Ujság” din Cluj — și „jobbadán államtisztviselőkből és ügyvédekéből álló csoport” (o grupare compusă mai ales din slujbași d'at sta-

Din jurnalul unui călător siberian.

(Continuare.)

Urnițul roților mă împedecă de-a auzi ce se petrecea în tufiș. Când ajunserăm la locul, unde mai înainte văzusem mișcând niște ființe, „Ucigașul” se opri.

Era o tăcere deservită, numai de parte de drum în partea dinspre virful stâncii se mișca frunzișul și se auzia prilitul unor crengi rupte. Se vede că pe acolo își făceau drum niște oameni. Cel dinaintea părea grăbit.

— Kostiușca, mișelul, fuge înaintea tuturor — zise „Ucigașul”, trăgând cu urechea la sgomot. — Ei, unul tot a mai rămas în urmă!

În clipa asta se ridică în tufiș, foarte aproape de noi, un chip de om înalt și dispăru, par'că rușinat, în desișul pădurii pe urmele celor dinainte. Acuma se auzia lămurit în patru locuri sgomotul unor oameni, cari se depărtau de drum.

„Ucigașul” se apropiă liniștit de caii săi, așeză hamurile și se îndreptă spre capră.

Deodată licăriți sub „Degetul dracului” pe o esitură de stâncă, o flacăară mică și o detunătură de pușcă resună, umplând

tului și din advocați) cum scrie „Magyar Szó”, l'au luat la răspundere aspră și lucrurile s'au inversunat așa fel, că „mișelule, hoțule” și alte cuvinte de categoria aceasta resunau în sală ca „amin” în biserică...

Nu vrem să ne facem judecători peste cele două grupări române dela Cluj. Constatăm însă un lucru: cel luat la finta de presa maghiară este dl Podoabă, cărui între alte păcate mari i-se atribuie și acela, de a fi protectorul multor tineri cu sentiment național, ear' cel lăudat este „tinerul talentat Dr. Vajda”, pe care presa maghiară îl înfățișează într'o lumină simpatică, întocmai ca la Arad pe tinerul Sever Bocșan de pildă.

Mai știm apoi că în gruparea combatută de dl Vajda este și Dr. Aurel Isaac, a cărui onorabilitate și sentiment național este mai presus de orice discuție, pe când radicalul dl Vajda, după-cum mărturisește organul lui Bánffy, stă în capul unei grupări compusă „îndeosebi din slujbași d'at statului”...

Și earăși suntem siguri, că toți Români numai cu mâhnire află despre aceste certe, cari presei maghiare îi fac o atât de nespuse bucurie!

Din România.

În ziua de 28 Noemvrie aniversarea căderii Plevnei, se va oficia un Te-Deum la biserica militară Spirea Veche.

La acest Te-Deum vor asista M. S. Regele și Principele Ferdinand.

Arsenalul va anunța această serbare prin tragerea a 21 salve de tunuri.

Cu această ocazie se vor grația mai mulți condamnați militari.

DIN BUCOVINA.

Alegerile așa numitelor electori, cari au să aleagă deputați pentru parlamentul din Viena, în Bucovina sunt pe așezate.

Dintre centrele, unde până acum au decurs aceste alegeri, mai abuziv au fost oamenii guvernului, în districtul Storogineț. Eată anume, ce scrie „Deșteptarea” din Cernăuți în numărul de Joia trecută (29 1.

cu ecoul său văzduhul întreg. Nu nimerise. „Ucigașul” alergă întâiu, ca o fiară înfuriată, spre stâncă, se opri însă deodată la jumătatea drumului.

— Ascultă, Kostică! — strigă el cu glasul puternic, iritat. — Nu-ți face de cap, te sfătuesc prietenește! Dacă mi ai calicit acuma vr'o vită nevinovată, apoi e val de tine! Du-te unde vrei, eu tot te găsesc!.. Nu trage, boierule! — zise el posomort cătră mine.

— Păzește-te și tu „Ucigașule”! — auzitu de pe stâncă un glas înăbușit în chip ciudat, par'că glasul prefăcut al lui Kostiușca. — Ce te bagă tu în daraverile altora?

Cel care vorbea, par'că se temea să nu fie cunoscut de acela, către care vorbea.

— Nu mai amenințați, măria voastră! — răspunde cu dispreț birjarul. — Zău! nu sunteți de temut; sunteți niște paseri de pradă păcătoase!

După câte va minute, văgăuna și cu „Degetul dracului” rămaseră în urma noastră. Ajunseserăm cu bine la drumul deschis.

3. „Ucigașul”.

Făcuserăm vre-o patru verste în tăcere adâncă.

Mă gândiam la toate câte se petrecuseră, pe când birjarul când trăgea din hă-

c. n.) despre decursul alegerilor din acest centru.

Alegerea pentru curia a V-a în Storogineț a avut loc în 27 l. c. pe lângă o participare enormă a Românilor. Deoarece comisarul cu puterea a 24 jandarmi respingea poporul dela alegere, pe când contrarii, în partea cea mai mare existențe fără căpătăiu intrau prin fereastră în localul alegerii, oșărirea Românilor a ajuns culmea și de mai multe ori a venit la vers-re de sânge. Numai intervenirea energice a președintelui și a dlui Dr. Iancu Flondor este a se mulțami că nu a ajuns la o catastrofă. Dl Dr. Flondor s'a văzut să-l și depună mandatul său de membru al comisiei de alegere, și să protesteze în contra abuzurilor și nelegiuirilor, motivând că în contra forței arbitrare nu se poate lupta. Prin oprirea Românilor dela votare și prin aceea, că numai agreeșii guvernului au fost admiși, lista Românilor a picat. La litera K. alegerea a fost încheiată, în urma cărui act 204 Români nu au putut să voteze.

Spicuri din presa maghiară.

Compatrioții nostri maghiari de toate nuanțele se întrec în... „patriotism”; și nu poate fi o mai mare injurie pentru un politician maghiar decât a se face imputațiuni în această privință.

Comentând discursul lui Molnar, a deputatului popular, în discuția bugetului, „Pesti Hirlap” caracterizează astfel pe orator:

„Întreg gustul (discursului) exhală o ură contra ideii de stat maghiar”.

Ca mușcat de șarpe sare Alkotmány și înfrunță pe pismătarețul său confrate, răspunzând:

„Partidul popular luptă pentru idea de stat maghiar creștin...”

Mai așteptăm și cuvântul lui „Pester Lloyd”, doar' o eși cu farba: idee de stat maghiar mosaic, — fondul adevărat al acestor variante.

Răsboiul din Transvaal.

Nu vor Burii de loc să se dea platnicul hordelor engleze. Ei sunt hotărâți să continue răsboiul până la extrem. La dinșii timpul e de vară, și asta li-e mare înlesnire în operațiunile lor de răsboiu, pe când pentru Englezi, cari nu sunt obicinuiți cu clima de-acolo, — este o vedită nenorocire.

Dăm aci câte-va amănunte mai nouș despre evenimentele privitoare la Transvaal:

Cu data de 29 Noemvrie se telegrafează din Paris, că în ședința de

după amiază din acea zi a camera deputatului Denis a voit să interpeleze guvernul francez în chestia: ce intențiuni are față de cauza Burilor aducerea ei înaintea arbitralului spre acest scop. La asta ministrul de externe Delcassé a răspuns, că nu știe sește lucru de folos de-a începe discuție asupra interpeleției și a căută un lucru nefolositor adese-ori poate deveni periculos în politica externă. Denis cu toate astea a insistat pe truu discutarea chestiei, dar, după-și și președintele și-a arătat temeră față de chestie, Denis și-a revocat interpeleția și a prezentat următor proiect de rezoluție: „Camera franceză se simte fericită, că poate să exprime sinceră deplinet sale simțuri față de președintele republicii Transvaalului cu privilegiul vizitei acestuia în Franța.” — Proiectul a fost primit în unanimitate.

Cu data de 24 Noemvrie agenția „Berliner” i-se raportează din Edenburg:

„Generalul Dewett ține ocupat Dewettsdorp-ul, ceea-ce se privește ca un semn, că dinsul vrea să străbată Capland, pentru-ca să-și întregască terpele. Din pricina aceasta Englezii în puterea lor toate trecătorile peșterii Oranje. Fără de sporirea cavaleriei Englezii în eschisă posibilitatea, a-l pute prinde pe Dewett.”

În 23 Noemvrie Englezii au avut o înverșunată cu Burii lângă Tigerkloof dintre Englezi au căsūt căți va morși, cari și un oficer, și au fost greu răniți oameni, între cari și un major.

Cu data de 28 Noemvrie lordul Berlin raportează din Johannesburg:

Dewettsdorp și care în 21 Noemvrie a fost asediat de Burii în 24 a fost să capituleze. Amănunte n'au sosit încă.

Citiți

„Vatra părăsită”

de

Ioan Slavici.

Cea mai nouă scriere a distinsului nostru literat.

Se poate comanda la administrația „Tribunei Poporului”, Arad.

Prețul unui exemplar 75 cr.

pe locul acela, în scobitură, acolo am un om.

Mi se păru că glasul tremura că zise vorbele acestea și mi se mai păru cetesc în ochii, cari luciau slab la lumina născândă a zorilor, expresia unei jăli adânc.

Trăsura stătea pe virful unui drum. Drumul meu ducea către asfințit. Dinspre noastră, în zarea mai luminoasă a răsăritului, se ridică mormanul de munți stâncaci acoperiți cu păduri; stâncă fioroasă că țintă în sus, ca un deget ridicat — aproape de tot.

Aici, în virful dealului ne bătea vânt recoros de dimineață. Căi înghetate frig, forăiau și băteau din picioare. Căi dela hube voia să pornească, dar dintrătrăsătură de mână vizitiul opri caii; el și suși se uita cu luare aminte înspre pășă.

Pe urmă se întoarse deodată, apoi mai cu putere hăturile, se ridică în picioare pe capră și fluera; — căi se așternură în mulul și ne dueră ca o vijelie la vale.

Era o fugă nebună. Căi ciubau chile și aburau par'că îngroziți de moșear vizitiul îi gonja mereu la fugă iute, mai turbată... abura pământul sub copacii, tufele și țarinele par'că rămaseră cosite în urma noastră.

După: Vladimir Korolenko

(Va urma).

șuri, când le dădea drumul, după-cum voia să fie mersul cailor. În sfârșit eu început:

— Mulțămesc, prietene! De n'ai fi fost tu, era rău de mine. Mulțămesc, prietene!

— N'ai pentru ce!

— Cum, n'eam pentru ce? M'ai scăpat din ghiarele unei bande sălbatică.

— Da, bandă sălbatică și păgână este într'adevăr.

— Îi cunoști?

— Pe Kostiușca îl cunosc, — cine nu-l cunoaște! Și pe negustor l'am mai văzut. Dar pe acela, care mi-a eșit înainte, nu l'am mai întâlnit. Ia-te uită D-ta! avea, par'că încredere în Kostiușca și s'a ținut bine. O nu, Kostiușca nu-l de felul ăsta!

„Totdeauna cel dintăiu, când e vorba de fugit, ăsta era însă îndrăsnit”.

Tăcu.

— Nu, ăsta nu era cu dtașii mai înainte, — zise el încet și clătănând din cap. Kostiușca trebuie să li ademenit de unde va. Fiara a mirosit prada — blăstămații!

— Pentru ce se tem de tine?

Birjarul zîmbi.

— Pentru ce se tem? Am făcut odată pe anul de al lor să muște țărina cu dinții.

El opri căi și întorcându-se pe capră, zise:

— Uite colo plaiul acela — de aici se vede încă... Privește, privește! Acolo, chiar

Noutăți

Arad 1 Decembrie n. 1900.

Înjertarea Sa Monarchul va sta încă în țară până la 10 Decembrie n., când va pleca la Viena.

Consistorul mitropolitan intrunit în 26 Noembrie n., la Sibiu, în sesiune extraordinară, spre a executa congresului ținut în anul acesta, (27 Noembrie) și-a terminat lucrările. prezentat următorii asesori consistoriali de Sibiu: Archimandritul Filaret, archimandritul Augustin Hamsea, protopresbiterii: Mihail Popoviciu, Constantin Dr. George Popoviciu, Ioan Droc. asesori mireni Nicolau Zăgre și Ioan Droc. Din asesorii locuitori în Sibiu au fost archimandritul vicar archiepiscopului Dr. Harion Pușcoriu, Ioan Popu, Zăbala, Nicolau Ivan, Mateia Voileanu, mirean Parteniu Cosma. Au depus în fața asocierii nou-aleși: archimandritul Augustin Hamsea, protopresbiterul Nicolau Droc și asesorul mirean Parteniu Cosma.

Sărbarea Vörösmarty. Azi și mâine, în ziua împlinirii unui veac dela nașterea lui Vörösmarty Mihály, unul din cei mai mari poeți și politicieni maghiari, lumea literară științifică și politică maghiară aranjează sărbători jubileare naționale la Regală (Székesfehérvár), locul, unde s-a născut și este înmormântat poetul. La această sărbătoare vor fi reprezentate toate operele maghiare din țară prin delegații. Vor fi de față membrii guvernului în frunte cu primul ministru, numeroși deputați, membrii academiei de științe, membrii tuturor societăților culturale naționale maghiare etc. etc. — Va fi mare însoțirea și sărbătoarea sărbătoare ca și Maghiarii, ca puține alte neamuri, lăsa-și-și bărbaii lor mari.

Cum se păcătuiesc patrioții. Din Kecske se anunță un caz pe cât de caracteristic pe atât de revoltător. Un eficient, din acele de acolo, anume Vezér Gyula, din anul acesta era aplicat în slujba gării, la cariere prin atestată fals de maturitate (bașchet). Era chiar să fie tocmăit acum să-l ia la țintă mai înaltă. A fost însă de altă natură, și directorul postei, cerând lucrul și convingându-se, că în ade- văl Vezér prin mijlocul a ajuns la așa statură, — l-a amovat din post. — Ești un junț patriot și la domnie, și câte vor fi încă asemenea cazuri! Presa patrio- tică grozav indignată, nu de mișcarea școlii înșelător, ci de „cutezanța” de școlă.

Erna vine. De câte va zile în Ungaria- ca, pe la Eperjes, Capovia, Barfa, etc., se nelinte-upt. Drumurile sunt troienite.

Ajutoare de stat sistate. Seminarul de băieți din Oradea mare, fundat de regele Leopold, primia un milion de 2000 coroane; tot atâtă primia și de preoți deficienți. „Tribuna” află, că anul a sistat acest ajutor.

Înțelegi. În numărul nostru de azi afirmat că dl Dr. Stefan Csicsó a oferit documentele de suspendare ale părintelui Moise Bocșan în legătură maghiară foilor ungurești. dl Közlöny de astăzi zice că un om de al consistorului știe suspendarea părintelui Bocșan. Așa e însă că omul consistorului a numai să rectifice insultele apărute în „Aradi Közlöny” și atunci s'a spus că dl Dr. Stefan C. Pop a oferit documentele ear; alt domn a spus că dl Dr. Stefan C. Pop confesă că la părintele Bocșan cu re- venit dela „Aradi Közlöny” și „Arad- deke”. Precum ca să se știe.

Politică. Care înainte cu nouă săptămâni apărut la București (Bucovina) apoi continuat la Cernăuți, va apăre din nou în acțiunea d lui advocat Matei Lupu, fiindu-se numai de politica Românilor din Bucovina.

Doara Teodorini. Ap. Naț. se scrie: astăzi seara s'a dat la Teatrul Național o ilustra și mareă artistă Elena Teodorini. Cavaleria Rusticană, care într'un tablou) de Pietro Mascagni și „Na-

vareza”, episod lirico-eroic, în 2 acte de J. Massenet.

Sala era ticsită de lume cu toate că prețurile au fost urcate.

Lumea noastră cuită și aleasă a ținut să asculte din nou pe celebra noastră compatriotă.

Era o atmosferă caldă și plină de entuziasm.

În „Cavaleria Rusticană” dna Teodorini a avut scene de un dramatism liric atât de puternic, că a înmărmurit auditorul, care a chemat-o la rampă de 4—5 ori în strigate entusiaste.

Trupa noastră lirică a secundat pe marea artistă într'un chip satisfăcător.

Corurile și orchestra au mers bine și cu mai multă siguranță.

În special „Intermezzo Simphonico” a fost executat cu multă culoare. A fost bizat.

În „Navareza”, puterea geniului artistic al d-nei Teodorini ni-a zguduit firea. Jocul de scenă extraordinar al marelui artiste, cu deosebire în ultimele scene când înnebuneste, ni-a inspirat groază. Publicul i-a făcut cu drept cuvânt calde ovățiuni, rechemându-o de vre-o zece ori.

Ne scosese din minți și ne aprinsese flacăra orgoliului nostru național și artistic.

Și cu această ocazie artiștii nostri lirici în genere au secundat bine astrul artelor noastre.

În special Intermezzo, executat de orchestra pe timpul când soldații dorm, e de o rafinerie orchestrală uimitoare.

Wie hăjst? ! Șovinistul kossuthist o reo maghiar „Arad és Vidéke”, nu va fi știind nici el singur de ce, — în numărul din 29 Noembrie n. sub titlul „Tine minte” („Cine minte”), publică următoarele omoruri ovreo-patriotice:

„Ca și când scris ar fi în cartea soții, ca bogatele familii Reisinger și Miskovics din comuna Liptod să se pustiască una pe alta. D'abia trece câte-un an, că în vre una sau alta dintre aceste familii să nu se întâmple moarte silnică și asta todeauna o prienuiește familia dejmănoasă. Înainte cu câțiva ani s'a născut de moarte, și sfârșitul a fost, că Reisinger a ucis împunând pe capul familiei Miskovics Reisinger se fi încă în temniță când membrii familiei lui au atacat pe o cumpănă a lui Miskovics, omorându-o în drumul de țară. Nu mult după asta Reisinger a eșit frânt din temniță și atunci el a fost ucis de membrii familiei Miskovics. După asta a venit apoi rindul Reisingerilor, ca să ceară socoteala dela dușmanii lor Pentru sângele țării și Reisinger József s'a pus în hăcță cu Miskovics István. Cea mai scurcă a tras o tinerețea Miskovics, în vârstă de 24 ani, pe care Reisinger l'a străpuns în inimă cu un cuțit și tinerețea ucigaș a fost înfundat în temniță”.

Așa o fi, cum spui, jupâne; dar' ce are a face titlul „Cine minte” cu aceste omoruri ovreo-patriotice din foaia pericunată? — Wie hăjst? !

Bulgarii osândiți. Cetim în „Le Temps”: Capii comitetului revoluționar macedonean din Bulgaria, nu par spăriați de judecata din București, care i-a condamnat — în contumace — la muncă silnică.

Ei cred, că guvernul bulgar nu-l va traduce înaintea justiției, deoarece ce nu se va găsi un juriu care să-l judece.

Se zice că agentul diplomatic al Rusiei ar fi chemat acum de curând pe Sarafoff la el și i-ar fi spus, că țarul vrea pace mai înainte de toate, că el va sprigini pe prințul Ferdinand și în nici un chip pe comitetul macedonean în pretențiunile sale în Macedonia.

Soldații anarhiști. O depeșă din Bruxelles anunță, că zilele trecute au fost deținuți acolo 20 soldați, cari erau membri ai unei societăți secrete anarhiste. Ei aveau de gând să asasineze în curând pe primul din Bruxelles și pe un preot; n'au reușit însă cu planul lor infernal, fiindcă au fost tradați de un tovarăș al lor.

Moartea Țarului — ar fi o mare lovitură pentru Rusia. — Țarul n'are copii de parte bărbătească, iar cele trei fiice, pe cari le are, n'au dreptul de moștenire a tronului și în cazul unei căsătorii, tronul ar reveni fratelui său, marele duce Mihail, presupunându-se firecte, că împărăteasa, care e în stare interesantă, n'ar da naștere unui băiat. Dar chiar dacă Țarevna ar da naștere unui băiat, ar urma o lungă regentă. Așa, se pare că și Țarul s'a gândit la această, fiindcă a dispus dinainte asupra re-

genței și a tutoratului. În privința această legile de casă a familiei domnitoare rusești dau Țarului teren liber de a dispune după voință.

Interesant e a se ști câte ceva din viața lui familiară.

Resedința din Crimeea a Soveranilor Rusiei se află a o depărtare cam de o jumătate de ora de Yalta. Palatul Țarului nu este de construcție pompoasă, ci o clădire joasă și întinsă, care în parte se ascunde în verdeață. Din sala cea mare de recepțiune niste scări pitorești conduc în jos. Actualmente nimeni n'are voie să se apropie fără un pașaport special, care se eliberează foarte cu greu. Soldații înarmați păzesc din toate părțile palatul imperial; peste tot locul se află agenți secreți de poliție.

Sunt două palate în Livadia: palatul cel mare, în care rezidează acum Soveranul Rusiei, și palatul cel mic din fund. Cel din urmă este tocmăit atât de mare, încât poate cuprinde familia Țarului. Suta locuște în vilele dimprejur. Micul palat este închis.

Țarul duce o intimă viață familiară. După ce copiii sunt duși la culcare, sau când se scoală dimineața, Țarul și Țarevna totdeauna stau ca să-l sărute.

Țarul lucrează de dimineața și până la amiază, când dejunează și apoi ia dispozițiunii ce să facă după amiază.

Aproape în fiecare după-amiază se fac excursiuni călare, deoarece împărăteasa călărește bucuros și bine. În astfel de zile stau la scară vre-o 20 de cai de rasă caucazică, destinați pentru Țarul, Țarevna, pentru marii duce și marile ducese.

Kruger în Germania. Se telegrafează din Berlin: Președintele Kruger e așteptat în Berlin pe la începutul lunii curente. S'a format deja un comitet de recepțiune. El va fi compus nu numai din personalități politice, ci și din scriitori și artiști de valoare.

Numeroșii germani, exulsați din Transvaal și cetățeni de al republicii sud-africane trăitori în Berlin, s'au grupat în același gând de-a participa la primirea călduroasă ce se va face președintelui Kruger.

Drumul lui Kruger. Cu data de 29 Noembrie se telegrafează din Paris, că președintele Kruger pleacă de acolo azi, 1 Decembrie n., la Colonia, unde va sta mâine, Duminică întreaga. Luni va pleca apoi peste Magdenburg la Berlin, unde va sosi Marți înainte de amiază.

Caracterul Burilor. Istoria de mai jos, publicată în toate foile, e o plastică dovadă despre caracterul firm și statornicia tare a neamului bur. Comandantul englez, înscrisat cu paza Burilor prizonieri în insula Sfta Elena, a încunșinat zilele trecute pe prizonierii burii cari au familii, că vor fi liberați acasă la vetrele lor, dacă vor înainta o rugare reginei engleze, promițând că-l vor fi supuși credincioși. Rugarea se și făcuse deja și nu mai lipsiau decât iscăli- turile celor ce s'ar dori acasă. Vestea despre această mișcare însă ajunsese și la urechile fostului comandant bur Wolmarant, în vârstă de 80 ani, tot prizonier și el, care pe toți prizonierii prin o vorbire înflăcărată l'a con- jurat, să nu iscălească nici unul asemenea rugare, căci asta ar fi o rușine mare pen- tru compatrioții lor, cari se războiesc încă în contra dușmanului.

Dacă însă — a zis veteranul luptă- tor prizonier — totuși s'ar găsi cineva, care să iscălească rugarea, pe acela l'as ucide cu mâna mea proprie”. Cuvintele lui Wolmarant au avut mare efect și au turnat nouă putere în prizonierii burii, așa că nici vorbă nu mai e de trimiterea pomenitei rugări.

Prizonierii burii pe insula St. Elena. Rar sosesc știri despre soarta amară, ce o duc prizonierii burii pe insula St. Elena. Pricina este, că Englezii grijesc strict, ca cei osândiți să nu poată scrie nimic, ce n'ar fi pe placul Englezilor. Uneori însă totuși succede, ca vr'unul din prizonieri să trimită la al săi vești autentice despre traiul, ce-l au în robia engleză. O scrisoare de felul ac sta a trimis decurând un oficer german, care, luptând în rindurile Burilor, a căzut în captivitate. Eată între altele, ce scrie el: „Am ajuns în captivitate după luptele purtate în jur de Maf-king. Ne-au transportat aici de pe câmpul de luptă și în cele din urmă patru zile nu ni-au dat nimic de mân- care. În cele două săptămâni, ce am stat, am căpătat 14 sunt cărnăț prizonieri din- arne de cal, puțină cafea și o bucată de pâine. Firecte, mi-am protestat în contra acestui tra- tament și între altele i-am scris și german-

dantului suprem Roberts, plângându-ne, că Baden-Powell ni-a promis, că vom căpăta hrană ca ori care soldat englez. Abia dacă aflu cuvinte potrivite pentru a caracteriza purtarea extraordinar de dură a Englezilor față cu noi. Et au tratat cu prizonierii în mod, ce nu se poate descrie, mai ales cu război. Nici vorbă de îngrijire, ba nenoro- ciții de ei trebuiau să-și cumpere ehier și pâine. Așa se pu. e, că la Englezi e sistem de a tracta cu răniții întocmai ca și cu ani- malele. Despre asta s'ar pute scrie volumuri întregi. Tabăra noastră este închisă cu sîrmă. Tot la 20 metri au peste câte o sentinelă. Acestora li-s'a ordonat, ca, dacă vr'un pri- sonier se apropie mai mult de 6 pași de sîrmă, să-l împuște. Despre ordinul acesta însă prizonierii n'au fost încunșințați. Nu de mult un Bur de vr'o 15 ani s'a apropiat de sîrmă, ca să caute niste lemne. Sentinela a apucat arma și l'a împușcat pe loc. Burii s'au amărit grozav de această bestialitate...

Lucruri misterioase. „Budapesti Hir- lap” primește dela farmacia Hegedüs Já- nos din Szilvás niște comunicări interesante. Zice, că el, notarul, învătător și mai mulți oameni au fost martorii unui caz misterios petrecut în comună. În casa economului Ștefan Varró, Duminică trecută toate obiec- tele au început să se miște, din cauze ne- cunoscute. Ziua și noaptea sboară prin e să bucăți de lemn, caie de fier, pșuc, ceapă și alte lucruri, scaunele cad la pământ, fă- cînd închină și mobilele se mișcă dela loc. Miercuri seara, de pildă, o bucată de lemn, o scară vre-o 20 de cai de rasă cau- cazică, destinați pentru Țarul, Țarevna, pen- tru marii duce și marile ducese.

Pește uscat se află de vânzare în casa din strada principală Nr. 5, vis-à-vis cu moara Széchenyi. Peștele e uscat, bun și sănătos, și fiind cum- perat de vânzător ocașional cu preț ieftin, se și vinde cu preț foarte scă- zut.

Noroc mare a avut alaltă-eri contele Starzensky, șeful districtului Podgorze din Galția. Când se întorcea adică acasă, cineva trase cu pistolul asupra lui, răniindu-i puțin urechea. Contele scoase atunci și el revolverul și trase asupra aten- tatorului, care se ascunsesse însă după un pom; pe d'asupra mai era și seară, pe în- uneric După- ce contele trase două focuri, atentatorul a sărit asupra lui și lovi cu un știut drept în pieptul contelui. Știulețul nu pătrunse însă, deoarece ce se împedica de tabachiera contelui, care salvă ast-fel o viață.

Poșta Redacției. G Abrudau, Inv. Tauț. Am respuns îndată în poșta redacției.

P. P. în Pesac. Acea domnișoară nu mai e disponibilă de a merge ca guvernantă. Bine ai scris în ungurește acea numire.

Ultime știri. Salisbury despre Burii.

Londra, 30 Noembrie. Ziarul „West- münster Gazette” este informat, că lordul Salisbury n'a notificat puterilor anexarea republicelor sud-africane pentru cauza, că în timpul din urmă earăși apar la suprafața marii trupe de Burii, cari nu mai sunt guerile, ci trupe bine organizate și condu e în regulă și cari țin regulile de războiu în modul obișnuit. Dar' nu s'a arătat dorită no- tificarea anexării, și pentru faptul, că în urma anexării, Englitera ar fi si- lită să poarte grije de apărarea per- sonală și a averii străinilor, cari tră- esc în Transvaal, ceea- ce în urma ac- tivității de-acum a Burilor ar fi peste puțină.

După știrea ziarului „Daily Telegraph”, lordul Kitchener azi, în 30 Noembrie, primește comanda supremă asupra trupelor en- gleze din Africa-sudică.

Dușmanii republicii franceze.

Paris, 30 Noembrie. Fostul ministru- president Brisson, la un banchet al ligei re- publicane a rostit o vorbire îndeeșebî în con- tra congregațiilor franceze „Ordinurile că- lăgărești”. — a zis, — în timpul din urmă sunt dușmanii vecinici ai eluțărilor marii revolu- ționari. Trebuie să încercăm toate, pentru ca să înfrângem vecinătatea pămîntoasă pentru țară”.

Editor: Aurel Popovici Barcianu. Red. respuns: Ioan Russu Șirianu.

